

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 20-21 lutego 2015 r. na kierunku „stosunki międzynarodowe” prowadzonym w obszarze nauk społecznych oraz obszarze nauk humanistycznych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim w Instytucie Neofilologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior – członek PKA

członkowie: prof. dr hab. Henryk Chałupczak – członek PKA

dr hab. Bogumił Szmulik – ekspert PKA

Artur Gawryszewski – ekspert PKA ds. formalno-prawnych

Karolina Bobusia – ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „stosunki międzynarodowe” prowadzonym w Instytucie Filologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie na poziomie studiów pierwszego stopnia została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac dyplomowych i etapowych.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu wizytującego.

Załącznik nr 1. Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie została powołana na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001 roku w sprawie utworzenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie. Swoją działalność rozpoczęła z dniem 1 września 2001 roku. Kształcenie na kierunku „stosunki międzynarodowe” (od roku akademickiego

2010/2011 – Decyzja MNiSW z dnia 23 lipca 2010 roku), prowadzone jest w Instytucie Neofilologii, który utworzony został na mocy Zarządzenia Nr 16/2002 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 18 września 2002 roku w sprawie utworzenia nowych jednostek organizacyjnych. Oprócz kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w Instytucie Neofilologii prowadzone jest także kształcenie na kierunku *Filologia* (specjalność filologia angielska i słowiańska).

Misja Uczelni oraz *Strategia rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie na lata 2012-2020* zostały określone w Uchwale Senatu PWSZ w Chełmie Nr 12/LXVI/2011 z dnia 29 września 2011. Zgodnie z nimi Uczelnia, we współpracy ze środowiskiem lokalnym, stawia sobie za cel wpływ na rozwój miasta i regionu poprzez realizację różnych form kształcenia przyszłych pracowników instytucji funkcjonujących w województwie lubelskim.

Strategia definiuje główne kierunki rozwoju Uczelni następująco: doskonalenie procesu kształcenia, wprowadzanie nowych specjalności ściśle dostosowanych do potrzeb lokalnego oraz globalnego rynku pracy, wzmocnienie i rozwój kadry naukowo-dydaktycznej, rozwój działalności naukowo-badawczej, aktywizacja społeczności studenckiej, stymulowanie współpracy międzynarodowej, współpraca ze środowiskiem lokalnym.

Kierunek stosunki międzynarodowe jest prowadzony w instytucie o charakterze filologicznym, jest on jedynym w dyscyplinie politologicznej i jej pokrewnych. Uczelnia powinna rozważyć udzielenie silniejszego wielowymiarowego wsparcia kierunkowi, tj. na poziomie kadrowym, perspektyw rozwoju studiów i samej dyscypliny naukowej.

Zgodnie ze *Strategią* charakter oferty dydaktyczno-badawczej oraz aktywność rozwojowa Uczelni nakierowane są na: utrzymanie pozycji wiodącego ośrodka wyższego kształcenia zawodowego na Lubelszczyźnie i we wschodniej Polsce, kształcącego ludzi wszechstronnych, posiadających zdolność samodzielnego myślenia i mających dobre, uniwersalne przygotowanie zawodowe. Biorąc pod uwagę wschodnie położenie Uczelni stawia sobie zadanie integrowania społeczności tego obszaru Europy wokół przeszłości, teraźniejszości i przyszłości regionu poprzez upowszechnianie wiedzy i kształtowanie poczucia tożsamości jednostkowej i społecznej mieszkańców. Realizacji misji i strategii służą prowadzone badania naukowe i ich upowszechnianie.

Przyjęta koncepcja kształcenia jest zgodna z powyższymi kierunkami rozwoju Uczelni, program kształcenia wpisuje się w zawodowy charakter szkoły i zapotrzebowanie na ekspertów w specjalnościach. Oferta kształcenia skierowana jest do kandydatów gotowych zaangażować się w zdobywanie wiedzy, nabywanie nowych umiejętności i poszerzanie kompetencji.

Uczelnia, realizując kierunek *stosunki międzynarodowe*, umożliwia studentom wybór zakresu kształcenia w zależności od oczekiwań oraz zapewnia warunki do harmonijnego funkcjonowania w społeczności akademickiej. Studia pozwalają kształcić absolwentów posiadających wiedzę w obszarze nauk społecznych i pokrewnych, charakteryzujących się zdolnością do samodzielnego, krytycznego myślenia, analizowania i rozumienia zjawisk oraz procesów politycznych, ekonomicznych i społecznych.

Z dokumentacji prac Konwentu wynika, że zajmował się on strategią rozwoju Uczelni oraz koncepcjami kształcenia.

Oferta kształcenia na poziomie Uczelni jak i wizytowanego kierunku ulegały rozbudowie oraz modyfikacjom, które stymulowane były preferencjami kandydatów na studia, możliwościami Uczelni, nowymi wyzwaniem i potrzebami rynku pracy. Przy wypracowywaniu oraz modyfikacji oferty kształcenia starano się wykorzystać procesy zmian oraz sugestie interesariuszy.

Studenci mają możliwość wyboru specjalności w zależności od zainteresowań i predyspozycji, są to: *integracja i bezpieczeństwo europejskie, międzynarodowy wymiar obsługi ruchu granicznego oraz międzynarodowy wymiar administracji i samorządu*. Poza przedmiotami kształcenia ogólnego oferowana jest pula modułów specjalistycznych. Oferowane ścieżki kształcenia pozwalają studentom na budowanie własnej kariery zawodowej.

Proponowane specjalności oraz oferta programowa są efektem konsultacji z partnerami zewnętrznymi oraz propozycji zgłaszanych przez studentów i absolwentów. Podniesieniu jakości oferty kształcenia sprzyja fakt, że znaczna grupa nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia ma praktyczne doświadczenie zawodowe.

Stopień różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania jest wypadkową zasobów Szkoły i oczekiwań studentów, nauczycieli zatrudnionych do prowadzenia zajęć.

Elastycznemu kształtowaniu oferty edukacyjnej sprzyja aktywność studentów. Przejawia się ona w przedkładaniu przez nich uwag do programu w formie anonimowych ankiet, podczas spotkań z władzami oraz aktywności Uczelnianej Rady Samorządu Studentów. Studentom przysługuje prawo do przedłożenia propozycji zmian w programie i ofercie kształcenia w formie pisemnej. Jak deklarują władze Uczelni, każda tego typu propozycja jest analizowana i poddawana dyskusji w Komisji ds. Jakości Kształcenia. Jej wnioski przedstawia się następnie na posiedzeniach Senatu Uczelni.

- 2) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju

W Uczelni wypracowany został system włączania interesariuszy zewnętrznych do procesu wypracowywania koncepcji kształcenia. Funkcjonuje on także na wizytowanym kierunku, jest jednocześnie rozwijany w kontekście perspektywy zmiany wymaganego ustawą profilu kształcenia: z profilu ogólnoakademickiego na praktyczny. Wykorzystano go przede wszystkim w trakcie wypracowywania efektów kształcenia. Opiera się on na systemie ankietowych konsultacji. Ich uwagi i sugestie były brane pod uwagę w toku przygotowania koncepcji kształcenia, programu studiów czy systemu praktyk i staży studenckich. Ankiety kierowane były do potencjalnych pracodawców, instytucji i firm z określonych branż.

W ankietach zwracano się z prośbą o opinie na temat: zaproponowanych na kierunku studiów efektów kształcenia, przedmiotów wspólnych dla specjalności i ich przyczynienia się do osiągnięcia efektów kształcenia, skorelowania specjalności z potrzebami lokalnego i globalnego rynku pracy, na temat liczby godzin przypisanych do poszczególnych przedmiotów, liczby godzin praktyk i ich umiejscowienia w programie oraz postulowanych zmian. Tak sformułowana ankietę dostarcza Uczelni istotnego materiału poglądowego i jest

przedmiotem analizy w Kierunkowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. W posiedzeniach Komisji mają prawo uczestniczyć interesariusze.

Weryfikacja dokumentacji przedstawionej ZO potwierdza, że w pierwszym etapie związanym z uruchomieniem kierunku ankiety skierowane zostały m.in. do takich interesariuszy jak: Urząd Miasta Chełm, Związek Transgraniczny Euroregion Bug, Parafia Prawosławna w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Chełmie. Obecnie, na kolejnym etapie rozwoju procesu włączania interesariuszy zewnętrznych do koncepcji kształcenia przygotowane zostały ankiety m.in. do: Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Konsulatów RP na Ukrainie, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Koncepcję kształcenia konsultowano z kadrą prowadzącą zajęcia, samorządem studenckim, Kołem Naukowym Studentów Stosunków Międzynarodowych, jednostkami organizacyjnymi Uczelni oraz władzami.

Z dniem 14 października 2012 roku w Uczelni powołany został Konwent PWSZ w Chełmie. Liczy on 10 osób a w jego skład wchodzi przedstawiciele Uczelni oraz interesariuszy zewnętrznych. Jego pierwsza kadencja jego trwała do 31 sierpnia 2013 a druga, na lata 2013 – 2014, zaczęła się od 1 września 2013 roku.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wykazali małe zainteresowanie wpływem na ustalanie koncepcji kształcenia na kierunku stosunki międzynarodowe. Nie wiedzą jakie organy na Uczelni zajmują się tworzeniem programu studiów oraz do kogo mieliby się udać, żeby zgłosić ewentualne uwagi związane z procesem kształcenia. Studenci zaznaczali, że obecnie realizowany proces kształcenia spełnia ich wymagania i nie potrzebują zgłaszać do odpowiednich organów propozycji zmian.

Członkowie samorządu pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Uczelni w zakresie dotyczącym zarówno ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, jak również we wszelkich innych kwestiach związanych z jego rozwojem. Zaznaczyli, że kwestie dotyczące koncepcji kształcenia poruszane są na posiedzeniach Senatu, w których uczestniczą. Studenci posiadają przedstawiciela w Uczelnianej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia oraz Kierunkowa Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunku stosunki międzynarodowe, na której posiedzeniach poruszane są kwestie bezpośrednio związane z określaniem koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku. Wśród działań przedstawiciela studentów w ramach Kierunkowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia należy wymienić opracowanie i zmodyfikowanie ankiet ewaluacyjnych nauczycieli akademickich. Ponadto przedstawiciel studentów podkreślał, że inni członkowie wyżej wymienionej Komisji liczą się z jego zdaniem i ma możliwość wyrażenia swojej opinii we wszystkich kwestiach poruszanych na zebraniach.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia jest ściśle powiązana i zgodna z misją i strategią Uczelni. Znajduje to wyraz w ofercie kształcenia, realizowanych specjalnościach, treściach programowych oraz efektach kształcenia. ZO zwraca uwagę na osadzenie kierunku studiów w instytucie o charakterze filologicznym, gdzie kierunek stosunki międzynarodowe jest jedynym w dyscyplinie politologicznej i jej pokrewnych. Uczelnia powinna rozważyć udzielenie

silniejszego wielowymiarowego wsparcia kierunkowi, tj. na poziomie kadrowym, perspektyw rozwoju studiów i samej dyscypliny naukowej.

2) W procesie wypracowywania koncepcji i oferty kształcenia istotną i systemową rolę odgrywają interesariusze zewnętrzni oraz wewnętrzni. Charakter oraz dobór tych podmiotów w dużej mierze wynika z charakteru otoczenia Uczelni oraz potrzeb realizowanych specjalności. Proces ich włączania nabrał nowego charakteru w trakcie wypracowywania efektów kształcenia w ramach KRK. Studenci mają zapewnione przedstawicielstwo w gremiach zajmujących się formułowaniem koncepcji kształcenia, w tym możliwość zgłaszania swoich uwag odnośnie do celów i efektów procesu kształcenia.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany

Senat PWSZ w Chełmie, Uchwałą nr 5/LXXIII/2012 z dnia 11 czerwca 2012 roku, przyjął kierunkowe efekty kształcenia dla kierunku studiów stosunki międzynarodowe, zgodnie z efektami kształcenia właściwymi dla nauk społecznych i nauk humanistycznych, wynikającymi z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520). Ich treść odpowiada ogólnoakademickiemu profilowi kształcenia, a zakres i skala zawansowania są adekwatne do poziomu kwalifikacji studiów. Efekty dla studiów I stopnia odnoszą się do profilu ogólnoakademickiego. Kierunek został przyporządkowany do dwóch obszarów:

- a) Obszar nauk społecznych – dziedzina nauk społecznych (nauki o polityce), dziedzina nauk ekonomicznych (ekonomia oraz nauki o zarządzaniu) i dziedzina nauk prawnych (nauki o administracji oraz prawo);
- b) Obszar nauk humanistycznych – dziedzina nauk humanistycznych (filozofia oraz historia).

Analiza dokumentacji pozwala ZO na stwierdzenie, że zostały one opracowane według jasnych, precyzyjnych zasad i w sposób zrozumiały. Zachodzi zgodność pomiędzy efektami kierunkowymi i niższego szczebla. Efekty kształcenia są także właściwie opracowane względem kierunku studiów, poziomu i profilu. Efekty kierunkowe mieszczą się w efektach obszarowych, natomiast modułowe w kierunkowych.

Gama kierunkowych efektów kształcenia mieści się we wskazanych dyscyplinach, jest także właściwa względem przyjętej koncepcji kształcenia w obszarze społeczno-politycznym i kulturalnym w sytuacji postępującej integracji w skali globalnej i regionalnej, szczególnie w Europie. Każdy profil specjalnościowy zapewnia poszerzenie umiejętności oraz dodatkowe

kwalifikacje, czym poprawiają położenie absolwenta na rynku pracy. Oferowane efekty kształcenia stanowią dobrą podstawę dla kontynuacji studiów.

Studenci w większości nie znają terminologii związanej z Krajowymi Ramami Kwalifikacji, tylko nieliczni obecni na spotkaniu potrafili wskazać typologię efektów kształcenia. ZO zaleca propagowanie wiedzy na temat KRK, ze szczególnym uwzględnieniem informacji o efektach kształcenia.

Analiza poszczególnych efektów kierunkowych pozwala przyjąć, iż zostały one odniesione do odpowiednich obszarowych efektów kształcenia, w zakresie nauk społecznych oraz nauk humanistycznych. Podobnie określone w sylabusach efekty realizowane w ramach poszczególnych przedmiotów zostały właściwie skorelowane z efektami kierunkowymi.

Kierunkowe efekty kształcenia dla wiedzy W20 i W21 mówią o specjalnościach, dyscyplinach pokrewnych, przyporządkowano je do obszaru nauk społecznych, natomiast specyfika prowadzonych specjalności plasuje je w naukach społecznych.

Uczelnia stosuje klarowny system oznaczeń, który ułatwia weryfikację spójności systemu.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO nie byli w stanie ocenić spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia. Nie posiadają wiedzy na temat różnic pomiędzy kierunkowymi i przedmiotowymi efektami kształcenia, dotychczas nie interesowali się też tymi zagadnieniami. Jednostka zapewnia dostęp do informacji o efektach kierunkowych i przedmiotowych, z podziałem na poszczególne moduły. Są one opublikowane na stronie internetowej. Studenci nie widzą potrzeby zapoznawania się z informacjami na powyższy temat.

Studenci mają możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, są one realizowane w ramach modułu przedmiotów podstawowych, ogólnouczeniowych, innych obowiązkowych oraz studenckich praktyk zawodowych i podlegają dodatkowemu nasyceniu w zakresie specyficznym dla poszczególnych specjalności. ZO pozytywnie ocenia potencjalną możliwość osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia poprzez realizację wskazanych celów i efektów szczegółowych, które przewidziano w ramach poszczególnych przedmiotów i ich grup, jak też w zakładanych celach praktyk zawodowych, a przez to zrealizowanie zakładanej sylwetki absolwenta kierunku, w kontekście wymagań przewidzianych w KRK.

Studenci na spotkaniu z ZO pozytywnie ocenili możliwość osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia, które zostały określone w treści przedmiotów wraz z przewidzianymi programem studiów praktykami zawodowymi, a tym samym zrealizowanie zakładanej sylwetki absolwenta kierunku.

Zakładane efekty kształcenia opisane w tabeli i sylabusach (kartach przedmiotu) oraz kryteriach i metodach ich weryfikacji są dostępne na stronie internetowej Uczelni. Studenci pozytywnie ocenili dostępność opisu założonych efektów kształcenia. Wszystkie informacje dotyczące efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są zawarte w sylabusach zajęć. Studenci mogą zapoznać się z treścią sylabusów w trakcie

prezentowania ich przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć dydaktycznych. Ponadto sylabusy są udostępnione na stronie internetowej Uczelni.

2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne

Efekty kształcenia zostały opracowane według jasnych, precyzyjnych zasad i w sposób językowo zrozumiały. Podczas pierwszych zajęć wszyscy nauczyciele akademicy podają do wiadomości studentów treści sylabusów, które zawierają szczegółowe dane dotyczące prowadzonych zajęć. Karty przedmiotów zawierają opis zakładanych efektów kształcenia, oznaczenia symboli efektów kierunkowych wraz z odniesieniem do efektów przedmiotowych, jak również sposoby weryfikacji, które, w ocenie studentów, pozwalają na sprawdzenie określonych efektów. Studenci są świadomi wagi uczestnictwa w zajęciach. Przedstawione im przykładowe zakładane efekty kształcenia uznają za sformułowane w sposób zrozumiały, oceniają je jako możliwe do osiągnięcia oraz zweryfikowania. Przedstawiane treści kształcenia oraz warunki zaliczania przedmiotów są dla nich zrozumiałe i nie budzą ich wątpliwości.

3) Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

System weryfikacji efektów kształcenia określają:

- a) Regulamin studiów;
- b) Zarządzenie nr 37/2014 Rektora w sprawie weryfikacji efektów kształcenia i dołączony do tego zarządzenia *Arkusze weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia*. Zasady weryfikacji efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów są ustalane przez pracowników odpowiedzialnych za ich realizację i przedstawiane w kartach przedmiotów, które zatwierdza bezpośredni przełożony;
- c) proces dyplomowania. Procedurę dyplomowania określa Regulamin Studiów oraz Zarządzenie nr 46/2014 Rektora z dnia 15 września 2014 r. w sprawie procesu dyplomowania;
- d) zasady i kryteria ujęte w kartach przedmiotu oraz regulaminie praktyk studenckich zawodowych.

System oceny efektów kształcenia jest odpowiedni, wystarczająco zrozumiały i obiektywny. Informacje są im przekazywane przez nauczycieli akademickich oraz opublikowane na stronie internetowej. Dostępność do informacji na ten temat studenci uznali za wystarczającą.

Karty przedmiotów zawierają opis wszystkich kategorii efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne). System obejmuje różnorodne formy weryfikacji efektów kształcenia. Wśród wymienionych form wyróżnia się w szczególności: egzaminy pisemne, kolokwia i testy cząstkowe, egzaminy ustne, prezentacje, uczestnictwo w

dyskusjach i pracach zespołowych, aktywność na zajęciach i inne. Formy zaliczeń są zróżnicowane, co należy uznać za właściwe. ZO stwierdza jednakże, o czym poinformował w trakcie wizytacji wskazując wybrane przykłady, że nie zawsze metoda weryfikacji jest należycie skojarzona z metodą nauczania czy celami i zakładanymi rezultatami, gdyż nie jest w stanie zweryfikować konkretnego efektu kształcenia.

System umożliwia właściwe zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych etapach studiów. Warunkiem zaliczenia przedmiotu lub praktyki jest spełnienie przez studentów wymagań określonych przez nauczyciela akademickiego lub opiekuna praktyki, co oznacza terminowe uzyskanie wymaganych w programie studiów efektów kształcenia. Efekty kształcenia osiągane przez studentów w ramach każdego z przedmiotów poddawane są każdorazowo ocenie, jak również w niektórych przypadkach w ramach weryfikacji częściowej, na przykład w formie kolokwium lub przy tworzeniu projektów naukowych. Ostatnim etapem weryfikacji efektów kształcenia jest proces dyplomowania. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i obejmuje obronę tez zawartych w pracy w powiązaniu z wiedzą kierunkową i specjalnościową.

Praca dyplomowa co do zasady weryfikuje efekty kierunkowe, ale nie zawsze efekty specjalnościowe z uwagi na promowanie prac nie przystających tematycznie do specjalności (np. poświęconych biografii politycznej).

Wymagania egzaminacyjne są zestandaryzowane względem poszczególnych przedmiotów, a także są odpowiednie dla nauk społecznych i humanistycznych. Z reguły określone przez nauczycieli akademickich z momentem rozpoczęcia zajęć dydaktycznych w ujednoliconej karcie przedmiotu. Studenci znają zakres materiału do opanowania i kryteria ocen.

Przyczyn rezygnacji ze studiów można upatrywać w błędnym wyborze kierunku studiów lub w problemach rodzinnych, osobistych. W roku akademickim 2013/2014 skreślono z listy studentów kierunku stosunki międzynarodowe łącznie 42 osoby. Z powodu rezygnacji z podjęcia nauki skreślone zostały 2 osoby. Pozostałe osoby utraciły status studenta wskutek braków postępów w nauce, niespodziewanego przerwania cyklu kształcenia lub z przyczyn osobistych (rodzinnych, zdrowotnych).

Podstawowe zasady systemu, w tym skala ocen (2,0 - 5,0), określają § 32-39 Regulaminu Studiów. Skala ocen dzieli się na dwie kategorie: ocenę negatywną (2,0) oraz oceny pozytywne (3,0 – 5,0). Na pierwszych zajęciach dydaktycznych nauczyciele akademicy omawiają sylabusy oraz przedstawiają opisany w nich system oceny. Informacje na temat stosowanego systemu oceny, zawarte w regulaminie studiów oraz kartach przedmiotów, są dostępne na stronie internetowej jednostki i znane są studentom.

Jednostka nie prowadzi kształcenia na odległość.

4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia

Badania ankietowe absolwentów przeprowadza jednostka organizacyjna Uczelni - Biuro Karier „Żak”, a zasady monitorowania karier zawodowych absolwentów określa Zarządzenie

nr 57/2011 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 6 grudnia 2011 r. w sprawie zasad monitorowania karier zawodowych absolwentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie.

Narzędziem służącym do weryfikacji adekwatności efektów kształcenia z oczekiwaniami zarówno absolwentów ocenianego kierunku, jak i rynku pracy jest system ankietyzacji elektronicznej. Adresatami badania są wszyscy absolwenci studiów, którzy wyrażą zgodę na udział w tym badaniu poprzez złożenie odpowiedniej deklaracji.

Biuro Karier przeprowadziło badanie pilotażowe „Kariery zawodowe absolwentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie”, którego wyniki zostały przedstawione w raportach z badania z roku akademickiego 2011/2012 oraz 2012/2013. Pozyskiwanie deklaracji uczestnictwa w badaniach odbywało się we współpracy z Działami Obsługi Studentów. Działania te pozwoliły na stworzenie bazy danych niezbędnej do przeprowadzenia kolejnych etapów monitoringu. Badaniem objęci zostali studenci PWSZ w Chełmie, którzy planowo powinni zakończyć studia w roku akademickim 2011/2012. Absolwenci, którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu poprzez wypełnienie formularza uczestnictwa, wypełnili ankietę otrzymaną w formie papierowej. Ankieta ta zawierała 25 pytań skierowanych do wszystkich absolwentów oraz pytań dostosowanych i skierowanych do trzech grup docelowych ze względu na status zawodowy w chwili wypełniania ankiety: do osób pracujących, do osób prowadzących własną działalność gospodarczą, do osób niepracujących. Wyniki raportu poddawane są analizie przez kierunkowe Komisje ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia celem stwierdzenia, czy możliwe jest wprowadzenie zmian w programie kształcenia, które przyczyniłyby się do poprawy statusu absolwentów na rynku pracy. Działanie systemu należy ocenić pozytywnie, gdyż proces monitorowania karier zawodowych absolwentów obejmuje wprowadzanie zmian w programie studiów, zgodnych z wynikami uzyskanymi w procesie ankietyzacji.

Załącznik nr 4. Ocena losowo wybranych prac:

a) etapowych

W ocenie ZO prace etapowe w różnych postaciach są archiwizowane w teczkach z opisem umożliwiającym ich identyfikację. Merytorycznie zastosowane sposoby weryfikacji efektów kształcenia są odpowiednie do specyfiki realizowanych przedmiotów. Brakuje natomiast informacji co do omawiania wyników sprawdzianów zaliczeń ze studentami. Brak też wynikających z nich wniosków. Ocena ogólna pozytywna.

b) dyplomowych

Oceniając poziom prac oraz zasady dyplomowania można stwierdzić że:

W zasadzie tematyka prac mieści się w zakresie kierunku i profilu kształcenia, ale nie zawsze weryfikuje specjalnościowe efekty kształcenia. Prace dyplomowe reprezentują zróżnicowany poziom, przy czym widoczne są ich niedostatki metodologiczne, m.in. brakuje deklaracji oraz stosowania podejść metodologicznych i technik badawczych właściwych politologii i stosunkom międzynarodowym, czego widocznym przykładem są w sumie słabe wstępy i osadzenie rozważań na podwalinie teoretycznej. Słabością prac jest w zasadzie nieobecny komponent prognostyczny.

Warto ujednoclić strukturę wstępów, która warto by kolejno zawierała następujące elementy:

a) wprowadzenie do tematyki pracy, b) określenie celu poznawczego pracy, c) określenie

pytań badawczych d) określenie założeń metodologicznych pracy, e) analizę wykorzystanych źródeł, f) omówienie struktury pracy i treści poszczególnych rozdziałów.

Stosunkowo poprawnie prezentuje się baza źródłowa prac – z zasady jest ona zróżnicowana, obejmuje tak źródła pierwotne jak i wtórne, ale słabością jest posiłkowanie się literaturą obcojęzyczną.

Nie każdy temat pracy dyplomowej mieści się w obszarze specjalności studenta.

Recenzje są pod względem merytorycznym mało rozbudowane, zdawkowe, rejestrujące;

Na dobrym poziomie jest dokumentacja egzaminu dyplomowego;

Niedociągnięciem jest w zasadzie ograniczanie pytań na egzaminie dyplomowym do tematyki wynikającej z pracy.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Założone kierunkowe i specjalnościowe efekty kształcenia są zgodne z KRK. Przewidziane wymagania stawiane studentom są zgodne z celami, efektami i poziomem kształcenia oraz pokrywają się z warunkami zaliczeń przedmiotów, zdefiniowanymi w sylabusach oraz zasadami i warunkami dyplomowania. Studenci nie znają terminologii związanej z KRK, tylko nieliczni obecni na spotkaniu potrafili wskazać typologię efektów kształcenia. Założone kierunkowe i specjalnościowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku są spójne oraz możliwe do osiągnięcia w czasie całego procesu dydaktycznego. Wszelkie opisy założonych efektów kształcenia są powszechnie dostępne dla studentów.

2) Sposób sformułowania efektów kształcenia, należy ocenić pozytywnie: zawarte w nich efekty są przedstawione w sposób zrozumiały i określający ich sprawdzalność. Efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały oraz są sprawdzalne.

3) Formy sprawdzania wiedzy w ocenie studentów są sprawiedliwe i obiektywne. Wydział stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia oraz możliwości weryfikacji zakładanych celów, a przy tym system ten jest powszechnie dostępny. Nie budzi on zastrzeżeń, ze względu na swoją przejrzystość i obiektywność. Obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia i przewiduje różnorodne sposoby ich weryfikacji.

Zdaniem ZO Uczelnia powinna zadbać, by prace dyplomowe weryfikowały nie tylko efekty kierunkowe ale i specjalnościowe. Dalszego doskonalenia wymaga opieka merytoryczna na etapie dyplomowania. ZO zaleca ponadto dokonanie ponownego przeglądu metod weryfikacji efektów kształcenia w powiązaniu z formą zajęć i zamierzonym celem. Korekty wymaga także w kartach przedmioty przyporządkowanie wybranych treści kształcenia do liczby godzin nań przeznaczonych.

4) Uczelnia w wystarczającym stopniu współpracuje z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi w celu ich udziału w pracach nad planami i programami kształcenia. Można uznać, że system monitorowania losów i karier absolwentów spełnia oczekiwane rezultaty odnośnie dostosowania efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia wpływu przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Jednostka monitoruje losy zawodowe absolwentów poprzez proces ankietyzacji.

3.Program studiów umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta

Plany i program kształcenia zostały zatwierdzone Uchwałą nr 10/LXXIV/2012 Senatu PWSZ w Chełmie z dnia 29 czerwca 2012 r., a następnie zaktualizowane Uchwałą nr 9/LXXXII/2013 z dnia 23 września 2013 r. i Uchwałą nr 2/LXXXVIII/2014 z dnia 22 września 2014 r. Studia na kierunku *stosunki międzynarodowe* trwają 3 lata (6 semestrów), plan studiów obejmuje łącznie 2070 godzin zajęć dydaktycznych z przypisanymi 180 punktami ECTS (po 30 semestralnie). Studia kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata. Od roku akademickiego 2011/12 kształcenie może być prowadzone w ramach specjalności: *integracja i bezpieczeństwo europejskie, międzynarodowy wymiar obsługi ruchu granicznego oraz międzynarodowy wymiar administracji i samorządu*. Cele specjalności określono właściwie z uwagi na treści kształcenia oraz efekty. Specjalności oraz ich oferta programowa są owocem konsultacji z partnerami zewnętrznymi, propozycji studentów i absolwentów. Znaczna grupa nauczycieli akademickich ma praktyczne doświadczenie zawodowe, co dodatkowo optymalizuje koncepcję studiów.

W opinii studentów liczba godzin przypisana do poszczególnych przedmiotów jest właściwa. Dobór treści kształcenia uznano za prawidłowy i spójny.

W roku akademickim 2007/2008 wprowadzony został w Uczelni - Europejski System Akumulacji i Transferu Punktów, w skrócie ECTS. Wszystkim elementom planów studiów prowadzonym w Uczelni przypisuje się punkty ECTS. Punkty odzwierciedlają realny czas pracy studenta, są przyznawane po uzyskaniu zaliczeniu przedmiotu zależnie od uzyskanej oceny. Jeden punkt ECTS odpowiada efektem kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta 25-30 godzin nakładu pracy. Dla studiów pierwszego stopnia całkowity limit punktów ECTS wynosi 180, w poszczególnych semestrach 30.

Przy opracowaniu systemu punktów ECTS zastosowano następujące zasady:

- a) język obcy – 5 punkty ECTS;
- b) praktyka zawodowa – 4 punkty ECTS;
- c) przedmioty ogólnouczelniane – 4 punkty ECTS;
- d) moduł przedmiotów podstawowych – 104 punktów ECTS;
- e) moduł przedmiotów wybieralnych dla poszczególnych specjalności wraz z seminarium dyplomowym - 72 punkty ECTS,

to zaprogramowane do opanowania efekty kształcenia wraz z dodatkowymi zadaniami doń prowadzącymi mieszczą się w przyjętej strukturze ocen.

W ramach studiów I stopnia dla kierunku *Stosunki międzynarodowe*:

- a) przedmiotom obowiązkowym przypisano ogółem 104 punkty ECTS;
- b) minimalna liczba punktów ECTS w zakresie przedmiotów wybieralnych na studiach stacjonarnych I stopnia aktualnie wynosi 72 punkty ECTS;

- c) ofertę zajęć ogólnouczeniowych: przedmioty ekonomiczno-społeczne 60 godzin, którym przypisano 4 punkty ECTS;
- d) zajęcia z języka obcego: dla studiów pierwszego stopnia – 120 godzin, którym przypisano 5 punktów ECTS, kończące się egzaminem na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia;
- e) zajęcia sportowe – 60 godzin; zajęciom nie przypisano punktów ECTS, jednak ich zaliczenie na ocenę jest warunkiem rejestracji na następny semestr.
- f) zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studentów - 77,5 punktu ECTS.

Student może być wpisany na kolejny semestr z długiem kredytowym, o ile posiada możliwości uzupełnienia braków w okresie kolejnego semestru, lub w uzasadnionych wypadkach w okresie dwóch semestrów. Analiza dokumentacji pozwala uznać, że nakład pracy i czasu niezbędny do osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów kształcenia na kierunku *Stosunki międzynarodowe* został oszacowany poprawnie.

Wdrożony system ECTS umożliwia pełne uznawanie okresu studiów odbywanych w innych ośrodkach, umożliwia także indywidualizację studiów, spełnia wymóg zapewnienia co najmniej 30% punktów ECTS przypisanych przedmiotom do wyboru.

Plany i programy studiów I stopnia cechuje właściwa sekwencja zajęć. Na początku studiów przeważają kursy ogólnoakademickie i podstawowe. Przedmioty ogólne poprzedzają te o większym stopniu szczegółowości. Zajęcia praktyczne poprzedzane są tymi, które zapewniają studentom nabycie wiedzy. Rozkład przedmiotów w planie studiów został opracowany przy uwzględnieniu analizy wymagań wstępnych, określanych dla poszczególnych zajęć.

Studenci pozytywnie ocenili plan studiów, rozłożenie zajęć jest prawidłowe i stwarza możliwość efektywnego kształcenia i nauki. Sekwencja przedmiotów jest spójna i poprawna, dzięki czemu nie występuje problem powtarzania treści na poszczególnych przedmiotach lub braku wiedzy niezbędnej do kontynuowania innego przedmiotu.

Organizacja praktyk obejmuje 3 tygodnie (co najmniej 15 dni roboczych), maksymalnie do 8 godzin dziennie, tj. 120 godzin. Termin odbywania praktyk to IV semestr studiów. Zasady organizacji i zaliczania określa *Regulamin Zajęć Praktycznych i Praktyk... z 22 września 2014 r.* Zaliczenia praktyki w oparciu o weryfikację założonych efektów kształcenia dokonuje opiekun praktyk zawodowych, w oparciu o przedłożoną przez studenta dokumentację. Praktyki studenckie oceniane są w skali od 2,0 do 5,0. Do praktyk przypisane są 4 punkty ECTS. Celem praktyk jest zapoznanie się studentów z: organizacją i funkcjonowaniem instytucji właściwej dla koncepcji studiów na kierunku i specjalności. Studenci pozytywnie ocenili nadzór dydaktyczno-wychowawczy i organizacyjny nad przebiegiem praktyk zawodowych na kierunku *stosunki międzynarodowe*.

Uczelnia wspiera studentów w doborze miejsc praktyk, w szczególności zwracając uwagę na ich adekwatność do kierunku studiów oraz opis sylwetki absolwenta kierunku studiów. Na wniosek studenta jako praktyka zawodowa może zostać zaliczona wykonywana przez niego praca zawodowa, prowadzona działalność gospodarcza, wolontariat lub już odbyta praktyka, jeżeli jej charakter spełnia wymagania programu praktyki i jest zgodny ze studiowanym

kierunkiem w kontekście założonych efektów kształcenia kierunkowych i specjalności. Z informacji uzyskanych od opiekuna praktyk, odbywają się cykliczne spotkania i konsultacje z kadrą dydaktyczną oraz pracodawcami, które mają na celu optymalizację prowadzenia studiów poprzez powiązanie zakresu merytorycznego praktyki z treściami kształcenia. System kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia weryfikację nabywanych umiejętności praktycznych, można go zatem uznać za właściwy.

Organizację roku akademickiego wyznaczono tradycyjnie, w tym terminy zajęć, sesji egzaminacyjnej, przerw w zajęciach, ogłasza na stronach internetowych Uczelni w terminie do 1 września roku poprzedzającego nowy rok akademicki. Harmonogram zajęć i sesji egzaminacyjnej ustala Dziekan, po zasięgnięciu opinii wydziałowego organu samorządu studenckiego. Podawany jest on do wiadomości studentów na stronach internetowych Uczelni i tablicach ogłoszeniowych. Plany studiów i programy kształcenia są uchwalane przez Radę Wydziału po zasięgnięciu opinii samorządu studenckiego, zgodnie z wytycznymi ustalonymi przez Senat.

Zajęcia na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do piątku, realizowane są w blokach do max 90 minutowych. Zapewnia się przerwy. Formami zajęć są: wykłady, ćwiczenia oraz seminaria. Konsultacje zaplanowano i realizuje się regularnie.

Studenci pozytywnie ocenili plan studiów, są świadomi, jaką wiedzę i umiejętności powinni posiadać po ukończeniu studiów, jak również aktualnych wymagań rynku pracy. Studenci pozytywnie oceniają liczbę godzin przypisaną poszczególnym przedmiotom, organizację procesu kształcenia oraz formy prowadzenia zajęć. System praktyk stwarza warunki do pogłębienia i poszerzenia wiadomości teoretycznych uzyskanych na zajęciach dydaktycznych o umiejętności praktyczne, które doskonalone w zakresie wykonywanych czynności są niezbędne do sprawnego wykonywania zawodu w przyszłości.

Zgodnie z Regulaminem Studiów indywidualna organizacja studiów polega na ustaleniu indywidualnych terminów uzyskiwania zaliczeń, składania egzaminów oraz zasad realizacji innych obowiązków dydaktycznych. Indywidualna organizacja studiów dopuszczalna jest w odniesieniu do studentów, którzy ukończyli I rok studiów i osiągnęli bardzo dobre wyniki w nauce, osiągają wybitne wyniki sportowe, samotnie wychowują dzieci, są niepełnosprawni lub w innych szczególnie uzasadnionych przypadkach. Studenci mogą studiować według ITS i programu kształcenia (za zgodą Rektora wyróżniający się wybitnymi uzdolnieniami lub osiągnięciami...). Indywidualny plan studiów i program kształcenia zatwierdza Senat Uczelni, a studia odbywają się pod kierunkiem opiekuna dydaktycznego. W roku akademickim 2014/2015 w semestrze zimowym 11 studentów ocenianego kierunku korzysta z Indywidualnej Organizacji Studiów. W bieżącym roku akademickim na kierunku stosunki międzynarodowe studiuje 5 studentów z niepełnosprawnościami. Uczelnia nie dysponuje specjalną odrębną ofertą dydaktyczną dla studentów niepełnosprawnych. Studenci ci mają prawo do indywidualnej organizacji studiów oraz korzystania z indywidualnego programu ćwiczeń rehabilitacyjnych pod nadzorem doświadczonego trenera.

Studenci oznajmili, iż formy indywidualizacji procesu kształcenia są im znane, lecz stosunkowo rzadko z tej możliwości korzystają. W przypadku indywidualizacji planu studiów

i programu kształcenia nie jest ona konieczna, ponieważ program kształcenia spełnia ich oczekiwania.

- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość

Zakładane cele i efekty kształcenia są adekwatne do kierunku *stosunki międzynarodowe*. Spójne z treściami programowymi są formy kształcenia, przeważają w nich tradycyjne (wykłady, ćwiczenia i warsztaty). Oprócz metody podającej, są pobudzające aktywność i rozwijające samodzielność intelektualną. Wykorzystywane w czasie zajęć środki dydaktyczne, w tym multimedialne są odpowiednio dobrane do wykładanych treści. Realizacji zakładanych efektów służy właściwa liczba godzin zajęć, ale już nie zawsze na poziomie przedmiotu (np. na wyjaśnianie pojęć prawniczych). W kratach dobrano nie zawsze właściwe i nie zawsze spójne metody weryfikacji.

Praktyka zawodowa jest prawidłowo skorelowana z treściami i efektami kształcenia.

Mając powyższe na uwadze można uznać, że proces kształcenia w odniesieniu do planów studiów, programów przedmiotów, form, metod i środków dydaktycznych, jak też punktacji ECTS i sekwencji przedmiotów, w swej zasadniczej części tworzy spójną i jednolitą całość, pozwalającą na realizację zakładanych efektów kształcenia, zdefiniowanych na poziomie ogólnym i szczegółowym. Wymaga jednak dalszych działań doskonalących.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. W ocenie studentów program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. System praktyk studenckich jest spójny z programem studiów i stwarza możliwość uzyskania odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Studenci są świadomi możliwości indywidualizacji programu studiów, posiadają wiedzę na temat systemu punktów ECTS oraz możliwości jakie ten system stwarza, w tym w kwestii indywidualizacji.
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody kształcenia tworzą spójną całość, a formy i metody dydaktyczne są dostosowane do deklarowanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Przeglądu wymagają karty kursów pod kątem metod weryfikacji oraz wyceny punktowej ECTS w odniesieniu do wybranych elementów zajęć.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu

Zatrudnienie nauczycieli akademickich odbywa się z uwzględnieniem przepisów ustawy i aktów prawnych niższego rzędu. Na poziomie Uczelni obowiązki nauczycieli ujęto w

Uchwale z 2012, wraz z kolejnymi zamianami regulowano kwestie związane z prowadzeniem zajęć dydaktycznych, obowiązkami pracowniczymi, publikacjami. Obowiązkiem kadry akademickiej jest kształcenie studentów i praca organizacyjna na rzecz jednostki aczkolwiek powiązanej procesem kształcenia (np. hospitacje, egzaminowanie). Obciążenia pracownice mieszczą się w przepisach prawa i praktyce akademickiej, bowiem wahają się od 240 godzin dla najwyższej kategorii nauczycieli akademickich do 480 dla lektora i instruktora.

Uczelnia – za Raportem samooceny – zatrudnia 197 pracowników w roli nauczycieli, z tego 12 przypisano do ocenianego kierunku stosunki międzynarodowe. Struktura pracownicza z uwagi na etap rozwoju wydaje się prawidłowa, dominują doktorzy w liczbie 91, pracownicy samodzielni – 47 osób. Dla kierunku stosunki międzynarodowe struktura kadry jest wyjątkowo równa, bowiem na grupę doktorów i nauczycieli samodzielnych przypada 6 osób. Osoby prowadzące zajęcia na kierunku stosunki międzynarodowe zatrudnione są głównie na podstawowym miejscu pracy (7 doktorów i 3 osoby w kategorii – pozostałe). Z tej grupy doktorów tylko czterech tworzy minimum kadrowe.

W Uczelni na dodatkowym etacie pracuje 74 akademików, z tego minimum kadrowe dla kierunku stanowi 8 osób pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy, są to: 1 profesor, 5 doktorów habilitowanych i 2 doktorów.

Strukturę kwalifikacji kadry akademickiej odpowiadającej za proces kształcenia należy uznać za właściwą, w swej skromnej ilości jest zróżnicowana, obejmuje przedstawicieli nauk społecznych, humanistycznych, przyrodniczych, a w tym: nauki o polityce, prawa, nauk o administracji, filozofii, historii, geografii, socjologii i pedagogiki.

Awanse zawodowe mają niewielki wymiar, jednakże należy na nie patrzeć przez pryzmat całego grona akademickiego. W okresie pomiędzy 2010 i 2014 rokiem pracownicy jednostki uzyskali 17 stopni naukowych doktora, z tego 2 przypadły na osoby prowadzące zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku. Na poziomie habilitacji stosunek wyniósł 3 z 11. Nikt z pracowników przypisanych do kierunku stosunki międzynarodowe nie uzyskał w minionym okresie 5 lat tytułu profesora.

Jako podaje Uczelnia w Raporcie samooceny „Katedra *Stosunków międzynarodowych* istnieje od 2010 roku, jej głównym problemem jest brak własnej kadry dydaktycznej i naukowej, dla której PWSZ w Chełmie jest podstawowym miejscem pracy”. Z analizy danych statystycznych wynika, że na podstawowym miejscu pracy nie ma żadnego samodzielnego nauczyciela akademickiego, który prowadziłby zajęcia lub współtworzył minimum kadrowe. Ten stan rzeczy należy uznać za słabość, szczególnie na obecnym etapie pojawiania się oczekiwanych edukacyjnych studentów postulujących zapewnienie możliwości nauki na studiach drugiego stopnia.

- 2) Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów

Do minimum kadrowego kierunku „stosunki międzynarodowe” Uczelnia zgłosiła 12 nauczycieli akademickich, w tym 6 w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. ZO PKA przeprowadził ocenę

spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt, osób które wchodzi w skład minimum kadrowego na kierunku „stosunki międzynarodowe”, należy uznać, iż zostały spełnione warunki określone w § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. 2014, poz. 1370) – minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, § 13 ust. 1 (*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów.*), § 13 ust. 2 (*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: 1). 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub będącego osobą, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.3, zwanego dalej „samodzielnym nauczycielem akademickim”;* 2). 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.)

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich teczkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt. 8 wyżej wymienionego rozporządzenia są spełnione (wymagania określone w przepisach: 1:160) i wynosi w przybliżeniu 1,23

Minimum kadrowe w liczbie 12 nauczycieli akademickich (6 samodzielnych i 6 niesamodzielnych) tworzą przedstawiciele nauk o polityce, prawa, nauk o administracji, filozofii, geografii. Taka konstrukcja minimum kadrowego pozostaje w zgodzie ze specyfiką kierunku studiów oraz deklarowanymi efektami kształcenia.

Efekty kształcenia przypisano do:

- a) *obszaru nauk społecznych, dziedzina nauk społecznych, ekonomicznych i prawnych; dyscypliny naukowe – nauki o polityce, ekonomia, nauki o zarządzaniu, nauki o administracji, prawo;*

b) obszar nauk humanistycznych, dziedzina nauk humanistycznych, dyscypliny naukowe – filozofia i historia

Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego przedstawiciela geografii, który z formalnego punktu widzenia pozostaje poza wyznaczonymi ramami.

Uczelnia dysponuje stabilnym minimum kadrowym, w okresie od roku 2012 do 2015 w tym składzie występowało łącznie 13 nauczycieli akademickich, ale częstotliwość zmian czy uzupełnień ma w zasadzie charakter marginalny. Widoczne jest pojawienie się nowych osób w ostatnich dwóch latach akademickich.

Uczelnia zapewnia spełnienie wymagań należytej relacji liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku stosunki międzynarodowe, wynosi ona 1: 23 (przy liczbie studentów 267 i 12 osób zgłoszonych do minimum kadrowego).

Uczelnia zapewnia co do zasady prawidłowość obsady zajęć dydaktycznych poszczególnych przedmiotów zachowując zgodność posiadanego dorobku naukowego z modułowymi efektami kształcenia. Jednakże z pojedynczych przypadków stwierdza się brak tejże korelacji, co dokumentuje Załącznik do kryterium nr 4. Obsada zajęć dydaktycznych.

Uczelnia nie prowadzi zajęć na odległość w myśl przepisów prawa, jednakże wykorzystuje nowoczesne multimedia do przesyłania materiałów dydaktycznych, prac studenckich, prezentacji czy komunikacji.

Zajęcia dydaktyczne podlegające hospitacji ze strony ZO PKA potwierdzają należyte przygotowanie nauczycieli oraz ich prowadzenie we właściwych warunkach. Odbywa się to zgodnie harmonogramem, na bazie sylabusów. Stosowane metody dydaktyczne są właściwościami względem treści i zamierzeń dydaktycznych.

Załącznik nr 6 - Informacja o hospitolowanych zajęciach i ich ocena

3) Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą

W ramach prowadzonej polityki kadrowej Uczelnia podejmuje starania inwestowania w rozwój naukowy, szczególnie młodych adeptów nauki, stymulowania rozwoju w sferze naukowej i dydaktycznej. Przejawem tej inicjatywy jest finansowanie np. wyjazdów konferencyjnych.

Uczelnia zatrudnia nauczycieli głównie na drugim etacie, zatem podejmowane działania kadrowe są kojarzone z podstawowym pracodawcą. Wymiana kadr pomiędzy ośrodkami nie należy do mocnych atutów Uczelni, mimo iż zatrudnia się nauczycieli z innych państw, głównie z zachodniej granicy.

Można uznać, że obecne rozwiązania instytucjonalne dot. usytuowania kierunku studiów stosunki międzynarodowe w Katarze oraz w Instytucie Neofilologii zapewniają właściwe prowadzenie dydaktyki na poziomie licencjackim, jednakże ZO poddaje pod rozwagę

poszukiwania optymalnych rozwiązań w kontekście rozwoju dyscypliny nauki o polityce i jej subdyscyplin powiązanych z ofertą dydaktyczną.

Polityka kadrowa Uczelni jest ograniczona decyzją innych szkół wyższych, gdzie nauczyciele, w tym współtworzący minimum kadrowe, mają zatrudnienie pierwszoetatowe. Dotychczas nie stanowiło to zagrożenia dla stabilnego minimum kadrowego czy indywidualnego zatrudnienia.

W związku z powyższym ZO rekomenduje podejmowanie działań na rzecz większej spójności polityki kadrowej z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów.

Podstawą oceny nauczycieli akademickich jest:

- a) Arkusz okresowej oceny nauczyciela akademickiego, obejmuje on działalność dydaktyczną, działalność naukowo-badawczą, działalność organizacyjną. Przedstawione dokumenty zawierają opinię bezpośredniego przełożonego, a także opinię studentów i Komisji ds. Oceny Nauczycieli Akademickich wraz z uzasadnieniem;
- b) Hospitacje – prowadzone regularnie, w roku akademickim 2014 /2 105 ocenie poddano 11 nauczycieli akademickich, w tym przedmioty na kierunku *stosunki międzynarodowe*. Hospitacje przypadały w terminie październik – grudzień 2014 roku, jej podstawą jest Arkusz oceny zajęć dydaktycznych obejmujący elementy: zgodności zajęć, treści, celów zgodnie z harmonogramem, metod dydaktycznych, cele wychowawcze i dydaktyczne, technik i środków dydaktycznych, postaw studenckich, zaangażowania prowadzącego zajęcia, ukierunkowanie pracy studentów nad przygotowaniem do kolejnych zajęć. Ocena zajęć ujęta w Arkuszu hospitacji (Załącznik. Ocena kadry akademickiej poprzez hospitacje zajęć dydaktycznych) w swej ogólnej części była pozytywna, wskazywano wielość technik kształcenia, dobre przygotowanie dydaktyczne i merytoryczne, atrakcyjność przekazu. Jednakże w kwestiach szczegółowych wskazywano na zróżnicowane przygotowanie studentów, na potrzebę modyfikacji technik dydaktycznych, zróżnicowane postawy studentów, na potrzebę silniejszego prezentowania poglądów przez studentów, na potrzebę lepszego przygotowania do zajęć;
- c) Ewaluację zajęć – Uczelnia przeprowadza ocenę zajęć dydaktycznych w sposób regularny, z diagnozy tej sporządza raporty zbiorcze obejmujące ocenę dydaktyczną każdego nauczyciela akademickiego. Wyniki tychże badań są uwzględniane w ocenie pracowniczej.

W roku akademickim 2013/2014 ocenie poddano 22 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku *stosunki międzynarodowe*. Zgodnie ze skalą ocen zastosowaną podczas ankietyzacji 16 osób uzyskało ocenę *bardzo dobrą* (uzyskując średnią ocenę od 4,81 do 4,22), 5 osób ocenę *dobłą* (uzyskując ocenę od 4,20 do 3,60). Jeden nauczyciel uzyskał ocenę *średnią*, uzyskując ogólną ocenę w Katedrze – 3,23. Żaden z nauczycieli akademickich na kierunku nie uzyskał oceny *poniżej średniej* oraz *negatywnej*.

Średnia ocena prowadzonych w Instytucie zajęć wynosi 4,39, a ocena jakości kształcenia – 4,39. Uzyskana w ankiecie 2013/2014 średnia ogólna ocena prowadzonych zajęć jest minimalnie niższa niż ocena uzyskana w ankiecie ubiegłorocznej (4,44), a ogólna ocena jakości kształcenia utrzymuje się na tym samym poziomie. We wszystkich kategoriach

zajęcia zostały ocenione dość wysoko – od średniej 4,43 do 4,37, co pokazuje, iż studenci są zadowoleni z jakości prowadzonych w Instytucie zajęć.

ZO PKA nie stwierdza uchybień w przestrzeganiu przepisów prawa pracy i prawa o szkolnictwie wyższym związanych z zapewnieniem rozwoju naukowo-dydaktycznego, aczkolwiek katalog tego oddziaływania nie należy do szerokich. Uczelnia z własnych środków budżetowych finansuje studia doktoranckie swoich pracowników i procedurę otwarcia przewodów doktorskich, wyjazdy konferencyjne.

Efektywność systemu wsparcia nauczycieli akademickich można uznać do pewnego stopnia za ograniczoną. Wprawdzie Katedra Stosunków Międzynarodowych istnieje od 2010 roku, ale nadal jej głównym problemem jest brak własnej kadry dydaktycznej i naukowej, która byłaby zatrudniona w PWSZ w Chełmie jest podstawowym miejscem pracy. W momencie wizytacji tylko dla czterech osób z minimum kadrowego Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Także za mało efektywne należy uznać wspieranie mobilności akademickiej zarówno krajowej, jak i zagranicznej. PWSZ w Chełmie nie jest ponadto, jak na razie, atrakcyjnym miejscem kształcenia dla nauczycieli z zagranicy. .

Reasumując można skonstatować, że podejście władz Uczelni względem kadry nauczającej na kierunku stosunki międzynarodowe sprowadza się głównie do oczekiwania świadczenia usługi edukacyjnej i w tym zakresie PWSZ realizuje swe zadania w sposób należyty. Można jednakże oczekiwać silniejszego inwestowania w indywidualny rozwój intelektualny każdego nauczyciela z osobna (mobilność, staże, granty), a także budowania lokalnego środowiska naukowców w zakresie nauk społecznych i humanistycznych.

Spotkanie odbyło się w dniu 20 lutego 2015 roku w godz. 13.00 – 14.30. Obecnych było 17 osób. Spotkanie ZO z nauczycielami akademickimi miało miejsce w Uczelni w terminie pierwotnie ustalonym. Uczestniczyli w nim pracownicy zatrudnieni i prowadzący zajęcia dydaktyczne na *stosunkach międzynarodowych*. Na wstępie prowadzący spotkanie zaprezentował misję PKA, cel programowej oceny jakości kształcenia, przebieg procedowania. W dalszej kolejności ZO PKA poinformował uczestników spotkania o głównych wnioskach wynikających ze spotkania ze studentami oraz z lektury dokumentacji. Podniesiona została kwestia rozwoju kadry, zabezpieczenia zatrudnienia, możliwości awansu zawodowego. Pracownicy Uczelni poświadczili fakt otrzymywania wsparcia na płaszczyźnie finansowej i konferencyjnej, poinformowano także, że dotychczas nie było problemów ze stanowieniem minimum kadrowego. W rozmowie podkreślali wiele sprzyjających okoliczności: położenie Chełma na pograniczu z Ukrainą i Białorusią; dobra bazę lokalową i techniczną, bogate doświadczenia, dobre warunki pracy oraz realizację misji edukacyjnej szkoły wyższej. Wskazano, że kierunek stosunki międzynarodowe cieszy się popularnością wśród młodzieży, a także, że istnieje zapotrzebowanie na absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy zarówno w sferze publicznej i rynkowej. Podzielano podgląd studentów o zasadności dalszego rozwoju kierunku studiów poprzez nowe specjalności, poziom kształcenia. Z wypowiedzi nauczycieli wynika dobra opinia o studentach zarówno krajowych, jak i zagranicznych – głównie zza wschodniej granicy. Wskazywano jednocześnie na ważny fakt, że Uczelni udaje się zachować właściwe proporcje wielkości grona tychże grup, co skutkuje dobrymi relacjami, utrzymywaniem należytego tempa i poziomu nauczania.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu. Grono nauczycieli reprezentuje głównie nauki społeczne i humanistyczne. Kwalifikacje oraz dorobek naukowy korespondują w efektami kształcenia.
- 2) Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Minimum kadrowe nie jest zbyt liczebne, ale stabilne i właściwe dla potrzeb dydaktycznych na kierunku stosunki międzynarodowe na pierwszym poziomie kształcenia. Uczelnia bazuje głównie na drugoetatowcach, co podnosi ryzyko trwałego zabezpieczenia minimum kadrowego.
- 3) Jednostka prowadzi politykę kadrową służącą głównie zabezpieczeniu procesu kształcenia. Zapewnia się warunki podnoszenia kwalifikacji, ale silniejszego działania można oczekiwać w sferze stymulowania indywidualnego rozwoju i stwarzania warunków aktywnego uczestnictwa w krajowym i międzynarodowym życiu naukowym.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych

Uczelnia jest właścicielem budynków dydaktycznych o łącznej powierzchni ponad 14 tys. m², zabudowania wraz z działką są darem miasta w 2011/2002 roku. Uczelnię tworzy zespół budynków przy ul. Pocztowej, Wojsławickiej. Budynki są w bardzo dobrym stanie technicznym. W budynku przy ul. Wojsławickiej kształcą się studenci kierunku stosunki międzynarodowe, zawiera 20 sal wykładowych, aulę, pomieszczenia administracyjno-biurowe i gabinety wykładowców, bibliotekę z czytelnią; bar studencki, punkt ksero, szatnię. Zapewniony jest dostęp do bezprzewodowego internetu. Sale dydaktyczne wyposażone są w sprzęt wspomagający realizację dydaktyki, (przedmiotowe) pracownie i laboratoria mają nowoczesny sprzęt. Pojedyncze sale mają charakter multimedialny, co pozwala na wykorzystywanie nowych technik. W kształceniu wykorzystuje się serwer kształcenia zdalnego (e-learning) z multimedialnymi materiałami w postaci elektronicznych opracowań dydaktycznych.

Laboratoria komputerowe – zawierają kilkadziesiąt stanowisk, zapewniają dostęp w kilku salach do najnowszego oprogramowania. Uczelnia posiada wykupioną subskrypcję programu Microsoft DreamSpark Premium. Każda pracownia posiada projektor multimedialny, laserowe drukarki kolorowe, skanery, aparaty cyfrowe oraz ploter. Laboratoria komputerowe są ogólnie dostępne. **Sala gimnastyczna wraz z siłownią i salą do tenisa stołowego** zapewniają możliwość prowadzenia zajęć głównych i wspomagających wychowania fizycznego. **Biblioteka** – działa od 2002 r., w jej skład wchodzi: Biblioteka Główna, Biblioteka Instytutu Neofilologii, Czytelnia Czasopism, Archiwum. Zbiory Biblioteki PWSZ w Chełmie mają charakter naukowy. Księgozbiór koncentruje się na kierunkach studiów.

Zasoby biblioteczne dla kierunku *Stosunki międzynarodowe* – mają charakter multidyscyplinarny, co jest zgodne ze specyfiką kierunku. Biblioteka zapewnia dostęp do czasopism: *Przegląd Europejski, Sprawy Międzynarodowe, Stosunki Międzynarodowe, Studia Europejskie, Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, Bezpieczeństwo Narodowe.* Zbiory biblioteczne liczą ponad 40 tys. woluminów. Zwartość kartoteki jest dostępna w katalogach on-line. Zapewnia się dostęp do naukowych baz danych w ramach WBN: Elsevier, Wiley, Nature i Science, Springer, Scopus, Web of Knowledge, EBSCO, Knovel, Ibuk - z komputerów uczelnianych lub za pomocą konta osobistego. Funkcjonują wypożyczenia międzybiblioteczne. **Infrastruktura informatyczna - biblioteka pracuje w nowym systemie komputerowym SOWA2/MARC21, zapewnia 34 punkty dostępu.**

Kontrolne sprawdzenie zasobów biblioteki pod kątem dostępności pozycji literatury wskazanej w sylabusach pokazało istnienie potrzeby ich uzupełnienia i aktualizacji.

Podczas spotkania z ZO studenci wyrazili pozytywną opinię na temat bazy dydaktycznej, sale dydaktyczne są właściwie wyposażone w niezbędny sprzęt, w tym w: komputery, projektor, sprzęt audiowizualny oraz nagłaśniający. Sale wykładowe, ćwiczeniowe oraz pracownie komputerowe dostosowane są do liczebności grup studenckich. Pozwala to na osiągnięcie deklarowanych w programie efektów kształcenia. Studenci mają możliwość korzystania z ogólnodostępnych stanowisk komputerowych z podłączeniem do internetu. Dostęp do sieci znajduje się w czytelni bibliotecznej. Dodatkowo na Uczelni zapewniony jest bezprzewodowy dostęp Wi-Fi. Studenci pozytywnie ocenili jakość infrastruktury uczelnianej od strony funkcjonalnej i estetycznej. Budynek są wystarczająco przygotowane do obsługi studentów po godzinach zajęć. Na terenie Uczelni znajduje się stołówka studencka oraz punkt ksero, który w opinii studentów jest dla nich dużym udogodnieniem.

Księgozbiór dostępny w Bibliotece Uczelni w opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO zawiera niezbędną literaturę zalecaną w ramach kształcenia na kierunku stosunki międzynarodowe. Jak podkreślali - biblioteka instytutowa jest bardzo dobrze wyposażona, a w przypadku niedoborów „mogą zawsze mogą zgłosić zapotrzebowanie na wybrane publikacje, które są sukcesywnie dokupywane do księgozbioru”.

Uczelnia kształci na profilu ogólnoakademickim, dominują zajęcia właściwe dla tej ścieżki nauczania oraz ponadto dla nauk społecznych i humanistycznych. Praktyki studenckie są prowadzone w lokalnym i regionalnym otoczeniu uczelni, miejsca praktyk studenckich są co do zasady dobrane właściwie, często są to późniejsze miejsca zatrudnienia.

W opinii studentów instytucje, w których odbywają się praktyki zawodowe, mają związek ze specyfiką kierunku oraz pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. W trakcie odbywanych praktyk studenci prowadzą niezbędną dokumentację pozwalającą na późniejsze zweryfikowanie zakładanych efektów kształcenia.

Ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych
Budynek Instytutu Neofilologii, w którym odbywa się większość zajęć dydaktycznych dla studentów kierunku *Stosunki międzynarodowe*, jest częściowo przystosowany do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami ruchowymi – poprzez podjazdy. Studenci mają możliwość korzystania z indywidualnego programu ćwiczeń rehabilitacyjnych pod nadzorem doświadczonego trenera zgodnie z Regulaminem Studium Wychowania Fizycznego i Sportu

PWSZ w Chełmie. Student będący osobą niepełnosprawną ma prawo do korzystania z zasobów bibliotecznych na preferencyjnych zasadach oraz dostępu do miejsc parkingowych na terenie Uczelni.

Do dyspozycji pracowników i studentów dostępny jest parking na 40 miejsc.

Kierunek nie podlegał ocenie przez PKA w okresie wcześniejszym.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na kierunku studiów stosunki międzynarodowe. Uczelnia zapewnia dostęp do pomieszczeń dydaktycznych i ich wyposażenia osobom niepełnosprawnym. Infrastruktura, z perspektywy studentów, umożliwia prawidłową realizację celów kształcenia.

6.Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Zgodnie z przepisami *Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym* uczelnie zawodowe nie mają obowiązku prowadzenia badań naukowych, jednakże Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie prowadzi badania naukowe wspierając rozwój naukowy i zawodowy kadry akademickiej, podnosząc jakość nauczania akademickiego.

Aktywność naukowa koncentrują się na:

- a) organizowaniu i uczestnictwie w konferencjach naukowych o charakterze krajowym i międzynarodowym;
- b) stymulowaniu rozwoju środowiska akademickiego;
- c) organizowaniu wykładów z zakresu nauki o polityce i stosunków międzynarodowych;
- d) współorganizacji sympozjów naukowych;
- e) stymulowaniu i wsparciu badań naukowych pracowników uczelni, wspieraniu działalności publikacyjnej o charakterze monografii i w czasopiśmie naukowych.

Prowadzone badania naukowe w wymiarze jednostkowym, jak i uczelnianym mieszczą się w obszarze nauk społecznych i humanistycznych, w sposób naturalny wiążą się z nauką o polityce i stosunkami międzynarodowymi – szczególnie Europy Środkowo – Wschodniej. Studenci uczestniczą w życiu naukowym głównie poprzez zaangażowanie w kole naukowym. W Uczelni działa 16 organizacji studenckich w tym jedno koło naukowe bezpośrednio związane z kierunkiem: Koło Naukowe Studentów Stosunków Międzynarodowych, powstało w 2010 roku. Koło gromadzi studentów na cyklicznych spotkaniach poświęconych kwestiom ponad narodowym. Studenci uczestniczą w warsztatach i szkoleniach (np. w obozie naukowym „Historia konfliktów na Bałkanach i jej następstwa”. Ważną inicjatywą studencką jest Gazeta Studentów Instytutu Neofilologii „Świat bez granic”, w której studenci publikują

swoje prace. Wykładowcy zachęcają studentów obecności w konferencjach naukowych, w których ci stosunkowo chętnie uczestniczą. W ocenie studentów, ich aktywność w kołach naukowych pozwala na pełniejsze wykorzystanie wiedzy i doskonalenie umiejętności analitycznych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - nie podlega ocenie

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Jednostka prowadzi badania naukowe w obszarze nauk społecznych i humanistycznych tematycznie powiązane z politologią i stosunkami międzynarodowymi. Stwarza także studentom możliwość uczestnictwa w nich. Prowadzone badania naukowe wpływają projakościowo na proces dydaktyczny.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów

Rekrutacja na studia pierwszego stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe przebiega według zasad określonych w Uchwale nr 12/LXXX/2013 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 27 maja 2013 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na I rok studiów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Chełmie w roku akademickim 2014/2015.

Przyjmowanie kandydatów na I rok studiów na kierunku stosunki międzynarodowe następuje na podstawie wyników postępowania kwalifikacyjnego, które obejmuje konkurs świadectw dojrzałości. W postępowaniu kwalifikacyjnym przyznaje się punkty za wynik lub ocenę z egzaminu maturalnego lub egzaminu dojrzałości. Brane są pod uwagę wyniki lub oceny z egzaminu maturalnego lub egzaminu dojrzałości przeliczane na punkty kwalifikacyjne z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, jeden z przedmiotów wskazanych przez kandydata spośród następujących przedmiotów: historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, matematyka. Wszyscy kandydaci umieszczani są na liście rankingowej, a o przyjęciu na studia decyduje pozycja na liście wynikająca z kryteriów rekrutacji.

Informacje dla kandydatów na studia są dostępne na stronie internetowej. Kryteria przyjęć kandydatów na studia opisane są w sposób zrozumiały. Studenci nie zgłaszali zastrzeżeń do procesu rekrutacji. W opinii ZO proces rekrutacji uwzględnia zasadę równych szans i nie zawiera regulacji dyskryminujących kandydatów na studia. Ustalone limity zapewniają warunki właściwe do efektywnego kształcenia.

2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen

Podstawowym narzędziem określającym nakład czasu i pracy studenta w osiągnięciu wymaganych efektów kształcenia są punkty ECTS, zostały one oszacowane w sposób poprawny i spójny.

Zgodnie z opinią studentów, programy studiów oraz liczba godzin z poszczególnych przedmiotów są dostosowane do zakresu materiału i czasu potrzebnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. W opinii studentów przedstawionej podczas spotkania z ZO, czas przeznaczony na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia jest właściwy.

Analiza poszczególnych Kart przedmiotu pozwala uznać, że przedstawione w nich zasady oceny osiągnięć studentów są zorientowane na proces uczenia się i zawierają standardowe wymagania. Zamieszczone są w nich również podstawowe informacje nt. weryfikacji osiągnięcia wszystkich zamierzonych efektów kształcenia. Pozytywne oceny powyższych rozwiązań potwierdzili studenci oraz pracownicy w trakcie spotkań z ZO. Według zgodnej ich opinii system oceny osiągnięć studentów jest obiektywny, sprawiedliwy i zorientowany na proces uczenia się. Studenci uważają, że są oceniani obiektywnie, na podstawie zdobytej wiedzy i umiejętności oraz że mają zapewnioną możliwość wglądu do swoich prac. Podkreślają również, że wymagania oraz forma weryfikacji efektów kształcenia, które są przedstawiane na pierwszych zajęciach dydaktycznych przez nauczycieli akademickich, są respektowane wobec wszystkich studentów. Według nich pytania egzaminacyjne / zaliczeniowe mieszczą się w zakresie wymagań egzaminacyjnych/zaliczeniowych.

Analiza dokumentacji pozwala uznać, że poza zaliczeniami i egzaminami końcowymi, wiedza i umiejętności są weryfikowane na bieżąco podczas zajęć za pomocą kolokwium, odpowiedzi ustnych, udziału w różnorodnych formach dyskusji. Warunki i forma zaliczenia końcowego są znane studentom i obowiązują wszystkich jednakowo. Zapewniona jest przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen a wymagania w nim określone są wystandardyzowane.

3) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów

Istniejąca w Uczelni organizacja systemu kształcenia sprzyja mobilności studentów, nieco gorzej jest jednak z wykorzystywaniem istniejących możliwości. Mobilność studentów oraz nauczycieli determinowana jest zakresem i kierunkami współpracy międzynarodowej, która zorientowana jest w przeważającej mierze na Ukrainę. W gronie uczelni europejskich, z którymi współpracuje Uczelnia są również szkoły wyższe z Niemiec, Portugalii, Finlandii, Czech, Słowacji, Białoruś i Turcji. Analiza dokumentacji pozwala uznać, że prowadzona współpraca dotyczy m.in.: wymiany nauczycieli akademickich w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych, wymiany studentów, udziału w konferencjach naukowych i ich współorganizacji, przygotowania wspólnych publikacji, wymiany literatury naukowej i dydaktycznej, wymiany doświadczeń w organizacji procesu dydaktycznego i programów studiów, realizacji wspólnych projektów badawczych, w tym grantów międzynarodowych.

Uczelnia stwarza studentom możliwości uczestniczenia w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus. Zasady wymiany zawarte są w regulaminie, który jest opublikowany na stronie internetowej. Uczelnia pozyskała fundusze z programu Erasmus+ na rok akademicki 2014/15 w łącznej wysokości ponad 31.000,00 EURO, z przeznaczeniem na wyjazdy studentów na studia i praktykę, wyjazdy pracowników, w tym pracowników dydaktycznych w celu prowadzenia zajęć i na wyjazdy szkoleniowe. Mimo że jednostka

prowodzi różnorodne działania wspomagające mobilność studentów, a system ECTS zapewnia przeniesienie osiągnięć – to jej zakres wydaje się być niewystarczający. Zdaniem studentów jedną z barier w tym zakresie jest krótki okres studiów licencyjnych. Studenci pozytywnie wyrazili się na temat oferty lektoratów, podkreślali, że na uczelniach przyjmujących mogą się uczyć w języku angielskim, co znacznie ułatwia decyzję o wyjeździe.

Z dokumentacji wynika, że promocja mobilności studentów odbywa się za pośrednictwem strony internetowej, korespondencji mailowej, wyjazdów zagranicznych przez studentów i pracowników uczelni. W ocenie ZO działania wspierające mobilność studentów, w tym związane z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS są wieloaspektowe i szeroko realizowane, ale ich skuteczność nie zawsze jest adekwatna do zakresu prowadzonych działań. W tym względzie wskazane jest zwiększenie mobilności studentów, m.in. poprzez oddziaływanie samorządu studentów, kół naukowych, opiekunów lat oraz prowadzących zajęcia nauczycieli akademickich.

W ocenie ZO współpraca międzynarodowa prowadzona przez Uczelnię sprzyja osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia. Podstawową rolę w tym względzie odgrywają możliwości wynikające z realizacji programu Erasmus +, wspólnych konferencji i sympozjów, wymiany studentów i nauczycieli. W roku akademickim 2014/15 w ramach programu Erasmus+ miał miejsce wyjazd 2 studentek kierunku *stosunki międzynarodowe* na studia do Wyższej Szkoły Zawodowej w Regensburgu. W 2011 roku na zaproszenie Narodowego Uniwersytetu Wołyńskiego im. Łesi Ukrainki w Łucku gościła grupa studentów *stosunków międzynarodowych*, a głównym celem wizyty było uczestnictwo w Międzynarodowej Konferencji pt. *Aktualne problemy stosunków międzynarodowych i polityki zagranicznej krajów świata*, zorganizowanej przez Wydział Stosunków Międzynarodowych NUW. W 2013 roku na zaproszenie Instytutu Polskiego, wchodzącego w skład Wydziału Stosunków Międzynarodowych Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu Narodowego w Łucku, przebywała tam grupa studentów z wizytowanego kierunku, która w ramach tzw. Dni Uniwersytetu uczestniczyła w „okrągłym stole”. W tych ramach istotnym elementem wizyty była wymiana doświadczeń pomiędzy studentami obu Uczelni oraz spotkanie z kadrą Wydziału.

Na zaproszenie Katedry Stosunków Międzynarodowych Instytutu Neofilologii PWSZ w Chełmie oraz Fundacji „Partnerstwo i Współpraca”, w 2013 roku Uczelnia gościła 3-osobową grupę studentów z Katedry Nauk o Państwach i Stosunkach Międzynarodowych Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu Narodowego. Warty odnotowania jest również udział w 2013 roku studentów *Stosunków międzynarodowych* PWSZ w Chełmie w Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej młodych naukowców (doktorantów i studentów), zorganizowanej przez Łucki Techniczny Uniwersytet Narodowy, gdzie wygłosili referaty pt. *Problem głodu jako globalne wyzwanie dla bogatych państw świata jego ekonomiczne skutki* oraz *Globalizm a współczesny kryzys gospodarczy*. Referaty te ukazały się w publikacji pt. *Współczesne problemy i perspektywy rozwoju rachunkowości, analizy i kontroli w warunkach globalizacji gospodarki*, Łuck 2013).

Uczelnia była organizatorem wielu innych międzynarodowych seminariów, konferencji i wykładów z aktywnym udziałem studentów w roli prelegentów i słuchaczy.

4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia

Opieka naukowa i dydaktyczna zasługuje na ocenę pozytywną. Studenci mają możliwość zindywidualizowania swojego planu studiów i programu kształcenia, a tym samym uzyskać indywidualną opiekę naukową. Studenci posiadają informacje o procedurze dyplomowania oraz wymaganiach dotyczących egzaminu dyplomowego. Oferta seminariów jest zróżnicowana, ale ze względu na limity przyjęć część studentów trafiła do grup niezgodne z zainteresowaniami. W trakcie procesu dyplomowania uzyskują niezbędne wsparcie naukowe. Studenci mają swobodę w ustalaniu tematyki prac dyplomowych.

Zapewniony jest swobodny dostęp do aktualnych informacji związanych z organizacją studiów i procedurami ich toku, w tym także o programach kształcenia. Wszelkie informacje publikowane są w formie komunikatów na stronie internetowej oraz na tablicach w budynku. W razie odwołania zajęć lub konsultacji, informacje są podawane w sposób zwyczajowy na stronie internetowej, wraz z wyznaczonym terminem odpracowania zajęć.

Studenci pozytywnie oceniają kontakt z prowadzącymi zajęcia. Komunikaty dotyczące konsultacji są umieszczone w gablotach informacyjnych znajdujących się przed pokojami kadry akademickiej. Istnieje również możliwość kontaktowania się z nauczycielami akademickimi drogą elektroniczną.

Studenci z niepełnosprawnością mają zapewnione dodatkowe wsparcie poprzez działalność opiekunów osób niepełnosprawnych. Studenci pozytywnie oceniają również obsługę administracyjną. W ich opinii uzyskują pomoc we wszelkich sprawach zarówno w dziekanacie, jak innych komórkach (np. Biuro Karier).

W ocenie Zespołu Wizytującego system opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomaganie studentów w procesie uczenia się, jest adekwatny do potrzeb i oczekiwań studentów.

Z dokumentacji wynika, że Uczelnia nie wdrożyła programu kształcenia na odległość tzw. „e-learningu”.

Studentom znane są treści sylabusów, a kompletność informacji w nich zawartych nie budzi zastrzeżeń. Wspomniane karty zawierają szczegółowe elementy składowe, w tym: założenia i cele przedmiotu, metody nauczania, formy zaliczenia przedmiotu, efekty kształcenia (kierunkowe i przedmiotowe), wskaźniki ilościowe i bilans nakładu pracy studenta, treści merytoryczne, formę weryfikacji efektów kształcenia oraz sugerowaną literaturę podstawową i uzupełniającą. W opinii studentów, wskazane treści programowe znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych zajęciach dydaktycznych. Materiały dydaktyczne, zalecane przez nauczycieli akademickich, są przydatne i pozwalają na realizację zakładanych celów i efektów kształcenia, czynią one proces kształcenia bardziej czytelny i zrozumiały oraz umożliwiają efektywne rozłożenie czasu i wysiłku niezbędnego do osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

Studenci mają możliwość ubiegania się o stypendium Rektora dla najlepszych studentów, które zgodnie z art. 174 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym może być przyznane studentom w liczbie nieprzekraczającej 10% studentów danego kierunku. W roku akademickim 2014/2015 27 studentów otrzymało stypendium Rektora. Obowiązujące zasady ubiegania się o stypendium Rektora jako stypendium motywacyjnego są odpowiednie i wystarczająco mobilizują do osiągnięcia wysokich wyników w nauce.

Zakres opieki materialnej i socjalnej dla studentów został sformułowany w Regulaminie Przyznawania Pomocy Materialnej Studentom PWSZ w Chełmie i przewiduje wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przepisy zawarte w Regulaminie..., są zgodne z obowiązującym prawem. Uprawnieniami w zakresie przyznawania stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi dysponuje Komisja Stypendialna, której większość, zgodnie z ustawą stanowią studenci. Uczelniana Rada Samorządu Studentów PWSZ w Chełmie opiniuje podział środków na pomoc materialną. W roku akademickim 2014/2015 stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych otrzymuje 2 studentów, stypendium socjalne zwiększone z tytułu zakwaterowania otrzymuje - 18, stypendium socjalne zwiększone z tytułu zakwaterowania wraz z niepracującym małżonkiem lub dzieckiem studenta otrzymuje - 2, stypendium socjalne - 84 studentów. Należy podkreślić, że decyzje stypendialne nie posiadają uchybień natury formalnej i wydawane są z poszanowaniem przepisów prawa.

Studenci oceniają proces przyznawania świadczeń pomocy materialnej jako przejrzysty i niebudzący zastrzeżeń, otrzymują należyte wsparcie w procesie ubiegania się o środki. Pozytywnie oceniają publiczny dostęp do informacji dot. możliwości ubiegania się o pomoc materialną, w szczególności terminów składania wniosków, wymaganych dokumentów.

Jednostka wspiera rozwój zawodowy, kulturalny i społeczny studentów. Wśród licznych organizacji, które odpowiadają za animację życia studenckiego, zarówno naukowego jak i kulturalnego, należy wymienić Samorząd Studentów oraz funkcjonujące Studenckie Koła Naukowe.

W trakcie przeprowadzanej wizytacji odbyło się spotkanie z przedstawicielami samorządu studenckiego. Jednostka spełnia wymagania Ustawy z art. 61 ust. 3, co do odpowiedniego minimalnego udziału przedstawicieli studentów w Senacie.

Jednostka zapewnia na potrzeby działalności ustawowej i regulaminowej samorządu studenckiego niezbędną bazę lokalową wyposażoną w sprzęt biurowy i inne środki trwałe potrzebne do prawidłowego funkcjonowania, co potwierdzają członkowie samorządu studenckiego w rozmowie z ZO i co zasługuje na ocenę pozytywną. Tym samym stwierdzić należy, iż Uczelnia spełnia wymóg ustawy z art. 202 ust. 8.

Władze Jednostki zapewniają niezbędne środki finansowe na działalność ustawową i regulaminową samorządu studenckiego w postaci budżetu, wspierają finansowo i instytucjonalnie ruch studencki, stymulując wspólnie z samorządem studenckim powstawanie nowych inicjatyw studenckich. Ponadto jednostka wspiera samorząd oraz inne organizacje studenckie zarówno w kwestiach merytorycznych, jak i w rozwiązywaniu problemów.

Pozytywnie należy ocenić działalność ruchu studenckiego, wśród licznych inicjatyw podejmowanych przez studentów należy wymienić: organizowane konferencje i seminaria (o

zasięgu lokalnym jak i ogólnopolskim), szkolenia i warsztaty (prowadzące do uzyskania certyfikatów), wydarzenia promujące naukę powiązaną ze studiami. Studenci mają zapewnione wsparcie ze strony uczelnianego Biura Karier, gdzie zasięgają porady związanej z doбором ścieżki kształcenia i wejściem na rynek pracy.

Wśród pytań ankietowych dotyczących jakości kształcenia najwyżej oceniona została ogólnie jakość kształcenia w Instytucie (4,49), a także dostępność komputerów, Internetu poza zajęciami (4,45) oraz sposób semestralnej oceny pracy studenta i warunki odbywania zajęć (4,45), natomiast najniżej – możliwość uczestniczenia studentów w programie Erasmus (4,23).

Średnia ogólna ocena na kierunku wyniosła natomiast 4,46. We wszystkich kategoriach zajęcia zostały ocenione od 4,16 do 4,24. Najniżej zostało ocenione stosowanie przez prowadzącego środków dydaktycznych (4,16) i metod aktywizujących studentów (4,19), najwyżej zaś - sposób odnoszenia się wykładowców do studentów (4,24) oraz regularność odbywania zajęć przez prowadzącego (4,23). Z kolei średnia ogólna ocena jakości kształcenia na kierunku wyniosła 4,34. Poszczególne obszary jakości kształcenia zostały ocenione w przedziale od 4,24 do 4,48. Najniżej zostały ocenione: możliwość uczestniczenia studentów w programie Erasmus (4,24) oraz dostępność książek, czasopism w bibliotece (4,26), najwyżej zaś - ogólnie jakość kształcenia na kierunku (4,48).

Analiza oceny jakości pracy Działów Obsługi Studenta wykazała, iż najwyżej została oceniona praca Działu Obsługi Studenta Instytutu Neofilologii (4,64). Zestawiając wyniki ankiety 2013/2014 z wynikami ankiety 2012/2013 należy stwierdzić, iż ocena Działu Obsługi Studenta Instytutu Neofilologii utrzymuje się na tym samym poziomie.

Studenci przedstawili pozytywne opinie odnoszące się do systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. Zarówno władze jednostki, jak i inni pracownicy pozytywnie odnoszą się do studentów i oferują swoje wsparcie. W ocenie studentów proces kształcenia na ocenianym kierunku jest w pełni zgodny z ich oczekiwaniami.

Studenci pozytywnie wypowiadali się o kontakcie z władzami Uczelni oraz z obsługą administracyjną, wskazując na indywidualne traktowanie i życzliwą atmosferę.

W zakresie systemu rozpatrywania wniosków i rozstrzygania skarg, w sytuacjach problematycznych, władze Uczelni i Wydziału w miarę możliwości spotykają się z zainteresowanymi i analizują zgłaszane wnioski lub skargi. Studenci pozytywnie ocenili funkcjonujące w tym zakresie rozwiązania. Zwrócili również uwagę, że zawsze mogą liczyć na pomoc pracowników dziekanatu w kwestii pisania podań i wniosków.

W spotkaniu z ZO PKA wzięło udział około 30 studentów ocenianego kierunku, odpowiadali na wszelkie pytania. Zadeklarowali zadowolenie z wyboru Uczelni oraz studiowanego kierunku. Pozytywnie wypowiadali się na temat funkcjonowania Uczelni, szczególnie dobrze ocenili kontakt z pracownikami dziekanatu. W zakresie pomocy naukowej podkreślali wsparcie ze strony nauczycieli akademickich. Studentom znane są kompletne treści kart przedmiotów zamieszczone na stronie internetowej Uczelni, a także przedstawiane przez im na pierwszych zajęciach. Treści programowe znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych zajęciach.

Studenci nie wskazali słabych stron procesu kształcenia, pozytywnie wypowiedzieli się o kontakcie z władzami Uczelni i Instytutu oraz z administracją, wskazując na indywidualne traktowanie i życzliwą atmosferę. Godziny pracy dziekanatu oraz bibliotek są dostosowane do potrzeb. W dziekanacie udostępnione są wzory podań, co ułatwia załatwianie spraw, znane są warunki i stawki opłat za naukę.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji są sformalizowane i umożliwiają właściwy dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Nie zawierają one klauzul dyskryminacyjnych. Wielkość rekrutacji jest dostosowana do potencjału dydaktycznego Uczelni. Przepisy rekrutacji nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów, uwzględniają zasadę równych szans. Zasady i procedury rekrutacji są przejrzyste i nie budzą zastrzeżeń studentów.
- 2) System oceny osiągnięć studentów zorientowany jest na proces uczenia się, przy czym zapewnia on przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen. Wymagania w nim określone są wystandaryzowane i wynikają bezpośrednio z regulaminu studiów. Studenci mają zapewniony dostęp do informacji o sposobach weryfikacji efektów kształcenia.
- 3) Organizacja systemu kształcenia sprzyja mobilności studentów, problemem jest jednak jej zakres. W uczelni funkcjonuje system transferu osiągnięć studenta ECTS.
- 4) W uczelni funkcjonuje sformalizowany system opieki naukowej i dydaktycznej. W ocenie studentów jest on satysfakcjonujący. Informacje zawarte w kartach przedmiotów są kompletne i przydatne w procesie uczenia się.
- 5) Studenci są dobrze poinformowani, także korzystają z pomocy ze środków Funduszu Pomocy Materialnej. Organizacje studenckie, w tym samorząd studencki otrzymują właściwe wsparcie merytoryczne i finansowe na rzecz rozwoju społecznego, zawodowego i kulturalnego studentów.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów

W ocenie ZO Uczelnia podjęła właściwe działania koncentrujące się na zbudowaniu SZJK, na obecnym etapie jest on sformalizowany, spójny i pełny pod względem procedur, ciał kolegialnych, podziału kompetencji i zadań. Widoczny jest stan zaangażowania poszczególnych grup interesariuszy w pracę na rzecz podnoszenia kultury jakości kształcenia.

W Uczelni funkcjonuje System Zapewnienia Jakości Kształcenia, który wprowadzony został Uchwałą nr 3/LVII/2010 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie *Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Państwowej Wyższej*

Szkole Zawodowej w Chełmie ze zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 11/LX/2010 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 29 września 2010 r. oraz Uchwałą nr 5/LXX/2012 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 27 marca 2012 r. i Uchwałą nr 12/LXXXII/2013 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie z dnia 23 września 2013 r. Bezpośredni nadzór nad funkcjonowaniem SZJK oraz nad działalnością Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia sprawuje Prorektor ds. Studiów i Nauczania. Zadania z zakresu jakości kształcenia wykonuje Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia (2012 rok). *Kształcenia*. W celu realizacji zadań systemu zapewnienia jakości kształcenia powołana została Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Uchwale Senatu z 23 września 2013 r., w skład komisji kierunkowych oraz w skład Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia wchodzi przedstawiciele Samorządu Studentów, którzy mają wpływ na decyzje podejmowane w zakresie zapewnienia jakości kształcenia.

Komisje kierunkowe dokonują oceny jakości kształcenia na kierunkach, wskazują w szczególności słabe i mocne strony oraz propozycje w zakresie poprawy jakości kształcenia, w tym doskonalenia programów kształcenia ze szczególnym uwzględnieniem efektów kształcenia oraz procesu dyplomowania. Sprawozdania przedkłada się Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, która przygotowuje coroczny raport dot. jakości kształcenia w Uczelni wraz z propozycjami zmian i przedkłada go Prorektorowi ds. Studiów i Nauczania. Instytutowa Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia na k. stosunki międzynarodowe dokonuje oceny jakości kształcenia. Formalną kontrolę dyscypliny zajęć dydaktycznych, jakości procesu kształcenia, metod kształcenia i oceniania, materiałów dydaktycznych i kontroli nad przeprowadzanymi formami weryfikacji efektów kształcenia, a także zawartości merytorycznej i poziomu zajęć prowadzi Dyrektor Instytutu w kooperacji z kierownikiem Katedry.

W ocenie ZO SZJK w wizytowanej Uczelni opiera się na właściwych podmiotach. Ich wykaz, zakres kompetencji, procedury funkcjonowania pozostają typowe dla publicznych uczelni zawodowych. Analiza przedstawionej dokumentacji w tym zakresie pozwala uznać, że od strony formalnej jak i merytorycznej system jakości kształcenia jest funkcjonalny i skuteczny.

W świetle lektury dokumentacji można uznać, że struktura i procedury cechuje skuteczność, przeprowadza się w sposób regularny analizy stopnia osiągnięcia efektów kształcenia, poziomu nauczania, stanu infrastruktury i w uzasadnionym stopniu przenosi się to na koncepcję i treści nauczania.

Obowiązujące procedury odnoszą się do badania zgodności programu kształcenia z założonymi celami studiów, pozostają gwarantem spójności koncepcji studiów. Są one cyklicznie analizowane i doskonalone, co wynika z protokołów posiedzeń Uczelnianej Komisji ds. ZJK. Prowadzenie prac w tym zakresie pozwoliło uniknąć zasadniczych błędów w konstrukcji efektów kształcenia, programu studiów, ale już niekoniecznie – kart przedmiotów. Pozytywny skutek widoczny jest w odniesieniu do relacji kształcenia kierunkowego i specjalnościowego, do oferty i przebiegu praktyk zawodowych.

Studenci kierunku „stosunki międzynarodowe” mają zapewniony dostęp do informacji dotyczących procesu kształcenia przez stronę internetową Uczelni (www.pwsz.chelm.pl), na której znajdują się w szczególności:

- na stronach Instytutów – oferta edukacyjna (m. in. program studiów, kierunkowe efekty kształcenia, karty przedmiotów),
- w strefie studenta – m. in. regulamin studiów, plany zajęć, informacje dotyczące praktyk zawodowych, funkcjonowania kół naukowych, Erasmusa, pomocy materialnej, zasad udzielania stypendiów,
- w strefie kandydata – m. in. informacje na temat kierunków i specjalności, postępowania rekrutacyjnego,
- w zakładce: Jakość kształcenia – opis funkcjonowania SZJK w Uczelni, raporty z badań ankietowych i badań losów absolwentów, najważniejsze akty prawne dotyczące procesu kształcenia.

SZJK przedkłada dokumenty, tj. protokoły z posiedzeń Senatu i Konwentu, potwierdzające dyskusje nad raportem z badań ankietowych studentów oraz raportem z monitorowania losów absolwentów, protokoły spotkań Uczelnianej Komisji oraz komisji kierunkowej, roczne sprawozdania zawierające m.in. wskazanie słabych stron procesu kształcenia, funkcjonowania SZJK. Tym samym dowodzi transparentności działania.

- 2) W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni

Programy i plany studiów przedkładane są do akceptacji Uczelnianej Radzie Samorządu Studentów, która może zgłaszać do nich swoje uwagi. System włączania interesariuszy wewnętrznych do procesu zapewnienia jakości kształcenia jest wspomagany przez przedsięwzięcia prowadzone poza programem studiów. Są one realizowane w szczególności przez studenckie koła naukowe, organizacje studenckie, stowarzyszenia.

Do interesariuszy zewnętrznych uczestniczących w procesie zapewniania jakości kształcenia należą: Konwent, przedstawiciele przedsiębiorstw, firm, instytucji oraz uczelni krajowych i zagranicznych, współpracujących z PWSZ w Chełmie.

Uczelnia podjęła skuteczne działania na rzecz włączenia do systemu zapewnienia jakości kształcenia interesariuszy zewnętrznych poprzez udział z głosem doradczym przedstawicieli pracodawców w komisjach kierunkowych.

Kadrę ocenianego kierunku tworzą pracownicy wywodzący się ze środowisk zawodowych, związanych z prowadzonymi specjalnościami. Formułowane przez nich efekty przedmiotowe odzwierciedlają potrzeby określonych środowisk zawodowych.

Współpraca z pracodawcami utrzymywana jest poprzez organizację spotkań i konsultacji nad programem studiów, poprzez ankietyzację, sformułowanie zaleceń.

Udział studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia na ocenianym kierunku ma wymiar zinstytucjonalizowany i odbywa się głównie poprzez formalny udział przedstawicieli w pracach zespołów odpowiadających za ten proces. Przedstawiciele tej grupy wewnętrznych interesariuszy wchodzi w skład Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. Można zatem uznać, na podstawie analizy dokumentacji, że interesariusze uczestnicząc w procesie

zapewnienia jakości kształcenia w zdecydowanej większości zaakceptowali zaproponowane efekty i programy kształcenia.

Studenci wykazali niewielkie zainteresowanie kwestią jakości kształcenia. Nie wiedzą jakie organy na Uczelni zajmują się tworzeniem programu studiów oraz do kogo mieliby się udać, żeby zgłosić ewentualne uwagi związane z procesem kształcenia. Studenci są zadowoleni z poziomu jakości kształcenia i nie widzą potrzeby zmian. Studenci nie posiadają informacji na temat realnego wpływu ankiet na efektywne zmiany w procesie doskonalenia jakości kształcenia, jednak nie wyrażają oni jednocześnie zainteresowania tą kwestią. Rekomenduje się władzom Uczelni intensyfikację działań informacyjnych upowszechniających wśród studentów informacje na temat celu badania oraz sposobu wykorzystywania wyników w doskonaleniu procesu kształcenia.

Uczelnia przestrzega regulacji dotyczących udziału studentów w organach kolegialnych. Liczba studentów uczestniczących w posiedzeniach Senatu stanowi wymagane 20% składu tego organu, zgodnie z art. 61 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przedstawiciele Uczelnianej Rady Samorządu Studentów pozytywnie oceniają swój wkład w prace organów kolegialnych. Przedstawione podczas wizytacji listy obecności z posiedzeń Senatu świadczą o dużej absencji studentów na posiedzeniach Senatu. Zaleca się władzom jednostki zaktywizowanie studentów do aktywniejszego udziału w pracach organach kolegialnego.

Członkowie Samorządu Studenckiego posiadają wiedzę na temat działalności Parlamentu Studentów RP oraz jego aktualnych inicjatyw, uczestniczą w konferencjach organizowanych przez PSRP oraz w zjazdach Państwowych Zawodowych Szkół Wyższych. Samorząd Studencki organizuje szkolenia dla studentów pierwszego roku z zakresu praw i obowiązków studenta oraz Regulaminu Studiów w porozumieniu z Władzami Uczelni.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność między-narodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+		+/-	+
umiejętności	+	+	+		+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+		-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia oraz weryfikacji ich efektywności są sformalizowane i systematycznie realizowane. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest spójna i przejrzysta. System cechuje skuteczność na etapie diagnostycznym i naprawczym. Za słabość można uznać stan poinformowania studentów o procedurach i wymiernych rezultatach działań.

- 2) Udział interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest widoczny od samego początku istnienia uczelni. Nabrał on nowej jakości w ramach wprowadzania systemu KRK. Pozyskane od nich oceny i propozycje są wykorzystywane przy wypracowywaniu kierunkowych efektów kształcenia oraz modyfikacji programu studiów. Studenci są aktywizowani do podnoszenia jakości kształcenia poprzez przeprowadzaną ankietyzację zajęć dydaktycznych. Biorą udział w procesie zapewniania i budowania kultury jakości kształcenia poprzez swoich przedstawicieli, w szczególności samorząd studencki.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych		nie podlega ocenie			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia)

Uczelnia zapewnia uzyskanie zakładanych efektów kształcenia na poziomie kierunku, specjalności, praktyk studenckich. Prowadzi do tego proces kształcenia oraz należycie przygotowana dokumentacja dydaktyczna. Zapewniona jest bardzo dobra infrastruktura, kontakty z otoczeniem społecznym i gospodarczym wspomagającym prowadzenie studiów. Działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia oraz weryfikacji ich efektywności są sformalizowane i systematycznie realizowane. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest spójna i przejrzysta. System jest skuteczny.

Mając na względzie dalszy rozwój wizytowanego kierunku studiów postuluje się:

- a) rozważenie potrzeby silniejszej intensyfikacji rozwoju dyscypliny naukowej poprzez oddziaływanie infrastrukturalne, kadrowe i systemowe rozwiązania;
- b) zintensyfikowanie badań naukowych i wykorzystanie ich wyników do realizacji programów nauczania;
- c) szersze uwzględnienie w realizacji programu studiów osób prowadzących rzeczywiste badania naukowego w zakresie współczesnych stosunków międzynarodowych;
- d) zintensyfikowanie współpracy z uczelniami zagranicznymi, w tym w ramach programu ERASMUS, tak by zakres wymiany studentów oraz pracowników stał się faktycznym elementem wspierania rozwoju ich oraz uczelni;
- e) utworzenie własnego, instytutowego czasopisma naukowego służącego prezentacji wyników badań tak nauczycieli jak i studentów, przy zdecydowanym ograniczeniu publikacji okolicznościowych i hagiograficznych;
- f) szersze uwzględnienie metodologii w programie studiów, co powinno pozytywnie wpłynąć na poziom prac dyplomowych;
- g) silniejsze zaangażowanie studentów i pionu administracji w pion zarządzania jakością kształcenia.

Ponadto ZO poddaje pod rozważenie – za zgłoszonymi oczekiwaniami studentów – dalszy rozwój oferty studiów zapewniającej zamknięcie pełnego cyklu w obszarze kształcenia nauk społecznych poprzez utworzenie studiów na poziomie magisterskim.

Sporządził na podstawie raportów cząstkowych

Dr hab. Krzysztof Szewior

Wrocław, w dniu 25 marca 2015 roku